

ФОРМУВАННЯ РЕЛІГІЙНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Актуальність проблеми. XXI століття – час який відомий своїм швидким розвитком та технічним прогресом. Постіндустріальне суспільство диктує свої умови для життя: потреба у пошуку роботи, здобутті освіти, створення сім'ї та реалізація себе у сучасному світі. За таким шляхом та планом, люди часто забувають про розвиток первинного: свого духовного «Я». Однак, сучасність також наповнена багатьма негативними процесами. Зокрема, уже не дивно чути по телебаченню про вир війни, збільшення кількості смертності та самогубства серед молоді, високий рівень злочинності та масові депресії. З кожним днем проблема рівня духовності та релігійності серед молоді стає дедалі більшою і потребує підтримки не лише з боку інших людей, а й від науки.

Релігійні цінності є справді необхідним елементом у розвитку дітей та підлітків. Від рівня духовності залежить доволі багато у житті людини. Саме тому у наш час спостерігається все більший науковий інтерес до проблем релігійності. Це зводиться для того, щоб переосмислити її роль у житті кожного із нас.

На разі, актуальність проблеми релігійних орієнтацій спрямована на розкриття основних відповідей, що стосуються вироблення сучасною людиною гармонії душі та тіла, розвитку духовності та цінностей, їх ролі у житті особистості. Із цього випливає потреба дослідити кожний елемент та аспект релігії, як духовного феномену, який є необхідною складовою людського буття.

Досліджували проблему формування релігійних орієнтацій такі вітчизняні та закордонні науковці як: С. Богданова, О. Теремчук, В. Бондаренко, Л. Конотоп, О. Проценко, В. Лубський, А. Колодний, І. Матвієнко, Е. Фромм, П. Куртц, Ю. Мельник, Ч. Глок, С. Холл, Е. Шпрангер, Ю. Борунов, В. Джеймс, О. Козловський, Ю. Зімарьова, Г. Панков, Г. Олпорт та ін.

Мета дослідження: теоретико-методологічний аналіз впливу та ролі релігійних орієнтацій у житті людини.

Завдання дослідження: висвітлення сутності аспектів релігії та формування релігійних орієнтацій особистості.

Об'єкт дослідження: релігійні орієнтації, як духовний феномен людського буття.

Предмет дослідження: особливості формування релігійних орієнтацій сучасної української молоді.

Сучасна українська молодь, за деякими соціологічними даними та дослідженнями, більше зорієнтована на матеріальні блага та цінності. З кожним новим століттям та часом, молоді люди відходять від духовних та моральних орієнтацій. Їх приваблюють статки, бізнес, участь у управлінській сфері. Однак, спостерігається збільшення, в певній мірі, тенденції розвитку та переорієнтації до істинних цінностей. Це пов'язано із вивагом значної уваги до національної культури, своєї сім'ї та родини.

Більшість людей за своє життя намагаються віднайти взаємозв'язок між особистими, внутрішніми змінами та суспільством. На думку Е. Фромма, однією із найголовніших функцій особистості в суспільстві є задоволення глибинних внутрішніх потреб. Зокрема, це потреба в релігійних почуттях. Тому під релігією варто розуміти: «будь-яку систему ідей, цінностей, образів поведінки, яка приймається конкретною групою і дає їм певні життєві настанови і об'єкти поклоніння». Людина обдарована такими якостями, які не були притаманні тваринному світу: самосвідомість, розумом та фантазією. Тому найголовніша ознака, яка притаманна людині є світогляд, який формується та розвивається за допомогою картини світу, що її оточує. Саме завдяки цьому люди створюють свою, так би мовити, систему координат і відповідне місце у світі [4, с. 247].

Основою для духовного розвитку виступає поняття «релігія», яке охоплює сукупність істин, вимог і наказів. Вони регулюють стосунки між людьми та Богом, а похідне від цього поняття – «релігійність», яка виражає особисте ставлення людини до системи релігійних норм та їх виконання. Саме це впливає на формування релігійних орієнтацій суб'єкта [5, с. 234].

На сьогодні існує чимало підходів у розумінні релігії. Зокрема, відзначимо поняття «релігійна свідомість», змістом якої є релігійні уявлення, почуття та досвід, які виступають базисом у формуванні релігійних орієнтацій [6].

Релігійна свідомість, на думку Ю. Мельник, надто широка й охоплює переживання, почуття індивіда, які розділяють на розряди, адже вони охоплюють різні грані людської психіки. Дане поняття є ключовим для релігійності, оскільки свідомість формує зміст другої і є необхідною деталлю для функціонування релігії [5, с. 235].

Багато сучасних словників тлумачать поняття «релігійна орієнтація» як ставлення людини до релігії та релігійної практики. Інші суспільні науки, такі як соціологія та політологія традиційно розуміють релігійну орієнтацію як ставлення людини до релігії, її приналежність до тієї чи іншої течії або напрямку. Ось тому, поняття «релігійна орієнтація» передбачає, що індивід належить до певної релігійної спільноти, є носієм конкретного релігійного світогляду і наслідую певну поведінку та правила своєї віри. Відповідно до вище згаданого поняття, вирізняють такі види релігійних орієнтацій: православна, католицька, протестантська, ісламська, іудейська та інші [2, с. 126].

Наша Батьківщина налічує чимало релігійних орієнтацій, які слугують своєрідним орієнтиром для молоді людини. В умовах сучасності, багатьом із нас важко пізнати та упорядкувати свій внутрішній світ, згідно із цінностями тієї віри, яку ми сповідуємо.

Сучасні науковці дають таку характеристику релігійним орієнтаціям віруючих: «переконані віруючі», в яких вона тверда та чітка; «віруючі», які позитивно ставляться до деяких релігійних норм та цінностей. Вони ототожнюють себе із певною релігійною конфесією. Також ще виділяють певні категорії віруючих як «ті, що вагаються» та «атеїсти» [2, с. 127]. Перші коливаються у своїх переконаннях щодо віри, другі, навпаки, категорично і твердо не хочуть визнавати жодну віру, адже не вбачають у цьому раціонального зерна.

Попри поширену християнську віру, в Україні існують ще інші категорії віруючих людей. Проблема постає у тому що, частина молоді та населення не сприймає віру, як необхідний елемент для її вдосконалення. Тому ми часто спостерігаємо серед них нерозуміння її значення для життя особистості.

Тому, існує ще два види релігійних орієнтацій яких, як правило, найчастіше дотримуються люди. За Г. Олпортом, є зовнішня та внутрішня релігійна орієнтація. Для людей із зовнішньою орієнтацією, релігія – лише інструмент для досягнення різних цілей, тобто нерелігійних. Наприклад, підвищення статусу, збільшення доходів чи капіталу. «Людина із зовнішньою орієнтацією звернена до Бога, але відсторонена від самої себе.» [6, с. 108].

Головна ознака внутрішньої релігійної орієнтації є те, що вона не стає інструментом для досягнення інших цілей. Тому у віруючих із відповідною орієнтацією переважають такі риси як: толерантність, чуйність, широчердність, милосердя, тощо. На жаль, саме такої орієнтації бракує у сучасному світі та в Україні, де переважає здебільшого зовнішній тип релігійності.

Окрім того, значний внесок у розвиток релігійних орієнтацій внесла З. Карпенко, напрацьовуючи певні матеріали у своїй науковій школі. Зокрема, вчена стверджує, що системний аналіз індивідуальної свідомості дає змогу визначити основні ціннісні орієнтації особистості у її життєдіяльності [3, с. 159].

Сучасні опитування та дослідження показали, що на думку багатьох людей введення релігієзнавчих дисциплін доволі позитивно вплине на розвиток та формування правильного розуміння релігії у житті людини. Однак, не слід ототожнювати дані дисципліни із богословськими (теологічними). Адже введення саме таких предметів у навчальний процес викличе певні суперечності серед віруючих різних конфесій [1].

В ході дослідження ми прийшли до наступних висновків: для формування релігійних орієнтацій сучасної молоді основними чинниками виступають духовні та моральні якості. В світі глобальної пандемії провідну роль займає наука про цінності – аксіологія. Саме духовні цінності найповніше розкривають поведінку особистості, зокрема у здатності сприймати людину такою, яка вона є, допомагати та розуміти її.

На сучасному етапі незалежності України величезну роль відіграє релігія, як духовний феномен та форма самовизначення людини у світі. Тому, формування і розвиток релігійних орієнтацій молоді людини відбувається завдяки переосмисленню свого буття, орієнтації на власний саморозвиток і самовдосконалення.

Список використаних джерел

1. Баранівський В. Ф. Вища школа в системі національно-патріотичного виховання молоді. Вища школа як соціальний інститут і механізм соціалізації молоді: монографія. Київ. 2012. 163-184 с.
2. Богданова С. А., Темрук О. В. Особливості прояву релігійних орієнтацій українців. Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки. 2014. № 44. С. 125-131.
3. Карпенко З. С. Аксіологічна психологія особистості: монографія. Івано-Франківськ. 2009. 512 с.
4. Матвієнко І. С. Сучасна релігійно-соціальна орієнтація у світі (філософський погляд Е. Фромма). Науковий вісник. 2014. № 86. С. 247-250.

5. Мельник Ю. С. Релігійні орієнтації особистості у структурі її релігійної свідомості та релігійного досвіду. Психологія особистості. 2017. № 1. С. 234-239.
6. Олпорт Г. В. Особистість в психології. Санкт-Петербург. 1998. 320 с.
7. 6. Гнасевич Н. В., Сороківський М. Проблема зміни цінностей у глобалізованому суспільстві. Вітакультурний млин. Методологічний альманах. 2014. Модуль 16. С. 40-46.
8. Гнасевич Н. В., Рудакевич О. М. Етико-правове значення принципу субсидіарності соціальної доктрини католицької церкви: в контексті системи соціального забезпечення України. Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід: [Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Тернопіль, Тернопільський національний економічний університет, 20-21 квітня 2018 р.]. Тернопіль: Економічна думка, 2018. С. 290 – 294.